

Jenni Hunnako

22.1.2026

Oikeusministeriö

MTK kiittää mahdollisuudesta kommentoida vesilain ns. nollavelvoitelaitoksia koskevaa uudistusta.

MTK:n kanta on se, että uusien kalatalousvelvollisuuksien ja -maksujen tulee keskittyä kohteisiin, joissa niillä on oikeasti vaikutuksia. Tämä olisi yhdenmukainen myös perusoikeuksien rajoittamisedellytyksen suhteellisuusvaatimuksen kanssa, jonka mukaan perusoikeuksien rajoituskeinojen tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. MTK ehdottaa, että nollavelvoitelaitoksia koskevassa uudessa lupaharkinnassa arvioidaan myös sitä, voidaanko kalatalousvelvoitteen tai -maksun asettamisella todella tehokkaasti saavuttaa kalakantojen turvaaminen.

MTK mielestä nyt ehdotetussa muodossa laki ei täytä tarkkarajaisuuden ja riittävän täsmällisyyden vaatimusta perusoikeuksien rajoitusedellytyksissä. Ympäristöoikeudellisia asioita on hankalaa säätää tyhjentävästi ja niissä lähtökohtaisesti on aina hyvä olla tilannekohtaista jouston varaa ja tämä esitys heijastaa tätä käytäntöä. Vaikka tämä on ympäristöoikeudellisessa kontekstissaan ymmärrettävä valinta sekä varmaan osittain johtuu esityksen keskeneräisyydestä, tämä valinta on tehty nollavelvoitelaitosten luvanhaltijoiden perusoikeuksien kustannuksella ja on kestämaton omaisuudensuojaa ajatellen. Ehdotuksessa ei ole joko ollenkaan tai on avattu vain hyvin pinnallisesti viranomaisen harkintavaltaa ohjaavien termien sisältöä. Termien tyhjentävä määrittely on ympäristöoikeuden tilannekohtaisuuden takia ymmärrettävästi hankalaa, mutta tällä valinnalla siirretään liikaa harkinnanvaraisuutta viranomaistalolle asiassa, josta pitäisi olla selkeä lain tasoinen sääntely. Luvanhaltijoiden näkökannasta tämän määrittelyn jättäminen viranomaistoimintaan lisää lainsoveltamisen epävarmuutta.

Eryteisesti tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden puute koskee tässä esityksessä uutta kohta ”Kohtuuttomuutta arvioitaessa on otettava huomioon laitoksesta odotettavissa oleva taloudellinen hyöty.” ehdotetun 21 a § toisessa momentissa sekä jo aikaisemmin esillä ollutta kohtaa ”Korvausta voidaan sovitella ottaen huomioon laitosta koskevat lupamääräykset ja aika, jolloin vesivoimaa on voitu käyttää hyväksi.” saman pykälän kolmannessa momentissa. Lähtökohtaisesti MTK vastustaa esitettyjä kirjauksia, joissa taloudellinen hyöty vaikuttaa kohtuuttomuusarviointiin tai korvausta sovitellaan huomioiden vesivoiman hyväksikäyttöaika. Nämä ovat merkittäviä rajauksia luvanhaltijoiden omaisuudensuojaan sekä poikkeavat ankarampaan suuntaan nollavelvoitelaitosten luvanhaltijoiden haitaksi vesilain olemassa olevasta säätelystä koskien lupien muuttamista. Esitetystä materiaalissa ei ole perusteltu sitä, miksi nollalaitosten luvanhaltijoita kohdellaan eri tavalla kuin muita vesilain mukaisten lupien luvanhaltijoita ja että miksi

Jenni Hunnako

22.1.2026

heidän omaisuudensuojaansa tulisi kohdistua ankarammat rajoitukset. MTK haluaa lisäksi huomauttaa, että matalalla kynnyksellä maksettavat korvaukset lupien muuttamisesta vähentäisivät uusien velvoitteiden asettamisen kohtuuttomuutta ja siten tekisivät helpommaksi asettaa velvoitteita. Nyt esitetty uudistus saataisiin tehokkaammin toteutumaan ja vaelluskalakantojen huonoon tilaan päästäisiin paremmin puuttumaan, jos korvauskynnys luvanhaltijalle olisi matalampi.

Mikäli yllä mainitut kohdat säilytetään 2. ja 3. momentissa, tulee niiden sisältöä tarkentaa, koska termistöä tai niiden tarkoitussisältöä ei ole avattu. Nollavelvoitelaitosten luvanhaltijoiden on mahdotonta päätellä nyt esitetyn perusteella, millaisia ja millä perusteilla niihin voi kohdistua uusia velvoitteita tai maksuja.

MTK pitää ehdottoman tärkeänä, että esitykseen otetaan mukaan lunastuspykälä, jonka perusteella vesivoimalan omistaja voi vaatia valtiota lunastamaan kohteen. Fakta on, että varsinkin kalatalousvelvoitteet voivat tulla erittäin kalliiksi toimijoille, eivätkä kaikki kustannukset ole välttämättä tiedossa päätöshetkellä. Lunastuksen vaatimisen mahdollistaminen toisi luvanhaltijoille perälaudan, joka vähentäisi luvanhaltijoiden jumittumista taloudellisesti vaikeisiin tai kohtuuttomiin tilanteisiin. MTK kanta on, että luvanhaltijan mahdollisuus vaatia lunastusta on pakko olla mukana ehdotuksessa, koska se varmistaa omaisuudensuojan toteutumisen ja lunastusvaatimismahdollisuus viimesijaisesti suojelee luvanhaltijoita lain kohtuuttomuudelta. Tämä lunastuksen tuoma viimesijainen suoja luvanhaltijoille on erityisen tärkeä tässä esityksessä, jos ja kun viranomaisille jätetään laaja tilannekohtainen harkintavalta uusien velvoitteiden ja maksujen asettamiselle. Lisäksi lunastusmahdollisuus lisää lainsäädännön ennakoitavuutta luvanhaltijanäkökannasta.

Jenni Hunnako
Ympäristöjuristi

Leena Kristeri
Elinvoimajohtaja

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry